

Rubiyyat

Dertig kwatrijnen van Omar Khayyam

Vertaling

Jaap van den Born

Gratis e-book van Het vrije vers

RUBIYYAT

Naar Edward Heron-Allen (1861-1943)

(de nummering correspondeert met de oorspronkelijke nummering van zijn vertalingen)

1

Mijn godsdienstplichten heb ik steeds versmaad
De zonde koekte vast op mijn gelaat
Toch ben ik voor Uw deernis niet verloren
Want nimmer deed ik mee aan leugenpraat

2

In kroegen mijn gedachten met U delen
Is beter dan wat lege rituelen
O Gij, die eerste en laatste schepsel zijt:
Verdelg mij, koester mij en wil mij helen!

3

Veracht geen dronkaard voorzover je kunt
En maak van valse schijn geen aandachtspunt
Wie vrede zoekt moet nooit de armen mijden
Zodat je hen geen grond voor wrevel gunt

4

Zover als je vermag; doe niemand pijn
Laat niemand doelwit van je wraakzucht zijn
Wanneer je vrede zoekt die steeds blijft duren
Maak dan voor toorn jezelf tot jachtterrein

5

Wie zegt dat er een nieuwe dag zal zijn?
Wees nú verliefd, geniet en drink je wijn
Ooit zal de maan vergeefs naar ons gaan zoeken
O maan! Wij drinken in uw maneschijn!

6

Als Laatste Woord wordt de Koran geprezen
Toch wordt hij maar zo nu en dan gelezen
De tekst, gesneden in de wijnbokaal
Wordt steeds weer naar het lezend oog gerezen

7

Wij zijn. En ook de wijn is wijdverbreid
En dronkenschap en bekers zijn verspreid
Die hart en ziel voor hoop en straf beschutten
Van aarde, water, vuur en lucht bevrijd

8

Je kunt maar beter niet naar vriendschap streven
Houdt afstand tot de mensen in dit leven
De vriend waarop je blindelings vertrouwt
Wordt steeds door diepe vijandschap gedreven

9

Ook deze kruik was smachtend en alleen
Zoals ook ik mijn eenzaamheid beween
De arm die uit zijn hals naar mij blijft reiken
Sloeg ooit in liefde om een ander heen

10

Beklaag het hart dat elke passie mist
Waarin geen liefde en geen hartstocht gist
Een dag die zonder liefde is verstreken
Moet uit het leven worden weggewist

11

Vandaag is jeugd voor mij nog een gegeven
Dus blij wordt nu het wijnglas opgeheven
Verwijt mij niet die bitterzoete drank:
Die bitterheid doordrenkt mijn hele leven

12

Je heerst over vandaag, niet over morgen
De toekomst baart de mens slechts zinloos zorgen
Geniet volop de dagen van je jeugd
De dagen die nog resten zijn verborgen

14

Geen vrucht der waarheid zal aan takken prijken
Voor wie er niet standvastig naar zal reiken
Wie aan de boom der kennis schudt die weet
Dat nu en straks de scheppingsdag gelijken

16

Het is geen tijd voor woorden; schenk de wijn
Schenk mij je lippen in de maneschijn
Schenk wijn, rood als je blos; mijn schuldbesef
Is zo verward als dat jouw krullen zijn

18

Hoe lang gooi ik nog stenen naar de zee?
Ik walg van afgodsdienaars waanidee:
Ik naar de hel? Hoe kunnen zij dat weten?
Zij maakten uit dat oord toch geen rentree?

24

In synagoge, school en kloostercel
Zoekt men de hemel, vreest men voor de hel
Wie Gods geheimen kent zaait deze zaden
Niet in zijn ziel; zij zijn niet in het spel

Naar Karim Emami (1930-2005)

1

Of ik mij nu bedwelm met de magie der wijn
Het Vuur aanbid, een afgod eer of stoïcijn:
De sekten blijven achterdochtig naar mij loeren
Maar ik ben wat ik ben en zal mijzelf steeds zijn

2

De eeuwige geheimen zullen eeuwig blijven
Geheimschrift blijft voor ons een steeds onleesbaar schrijven
Gesmoord door het gordijn wordt over ons getwist
Maar als het valt zal er geen jij of ik beklijven

3

Waarom liet onze Heer na 't scheppen der humoren
Het onderlinge evenwicht toch steeds verstoren?
Wanneer het mengsel klopt, waarom breekt hij het beeld?
En klopt het niet; aan wie zou dan de schuld behoren?

4

De Zee van Zijn rees uit de diepste duisternis
Het hoe blijft steeds een parel die verborgen is
En tevergeefs blijft al het gissen van geleerden
Niet één die kennis draagt en allen tasten mis

5

Dit tulpenzacht gelaat en dit cipressenlijf;
Waarom werd ik zo fraai verbeeld: als tijdverdrijf?
Welk doel had Hij, de Schilder van nog vóór de Tijden
Met mij in dit Genotsgewelf, dit aards verblijf?

6

Mijn aankomst bracht geen winst voor heel het aards bestaan
Aan al haar pracht wordt na mijn gaan niets afgedaan
Tot nu heb ik één ding nog van geen mens vernomen:
De echte reden van mijn komen en mijn gaan

7

De vele scholen door geleerden opgericht:
Hoevelen werden door hun kennis niet verlicht?
Onmachtig waren zij zélf naar het licht te klimmen
Hun ogen vielen na hun eigen sprookjes dicht

8

De kring van aankomst en vertrek rond ons bestaan
Kent geen begin of eind, er komt geen einde aan
Nooit hoor je iemand een moment de waarheid spreken
Van het vanwaar wij komen en waarheen wij gaan

9

O kwamen wij maar op een rustplaats tot bedaren
De lange reis waaraan geen eind valt te ontwaren
Kent geen hernieuwd begin en nooit een frisse start
Zoals een grasspriet, zelfs na honderdduizend jaren

10

O saki! Al de trotse lieden van weleer
Zij liggen, saki, ijdel in de velden neer
Dus drink je wijn en laat Khayyam de waarheid spreken:
Slechts lucht, heet trillend in het zonlicht, was hun leer!

11

Ons komen en ons gaan, heeft dat profijt gegeven?
Rest er één schering van het weefsel van ons leven?
De helden, ooit gevangen in dit wrede Rad:
Rookloze as resteert van heel hun vurig streven

12

Wat zal ik tobben over wat ik heb of mis?
Of ik mijn leven vul met dorst of lafenis?
Vul de bokaal met wijn, want ik kan zelfs niet weten
Of wat ik nu verzucht mijn laatste adem is

13

Verenig je en zing tezamen uit één mond
En schop vol vreugde Droefheid flink onder de kont
Sta op: vier vóór de morgenstond de laatste ronde
Want zonder ons volgt er nog menig morgenstond

14

Verwijt het goed en kwaad dat ons karakter kent
En vreugde, spijt – aan voorbeschikking inherent-
Niet de Voorzienigheid, want jij kunt logisch denken
Zij is dus duizend malen zwakker dan *jij* bent

15

Beheerste ik als God de sterren en de sferen
Dan zou ik al wat was in felle gloed verteren
Dan werd een nieuwe wereld door mijn hand gevormd
En vond de vrije geest het doel van zijn begeren

16

Sta op, vergeet de zorgen der kortstondigheid!
Verheug je nu het kan; geniet van je respijt
Want als de wereld van nature eerlijk was
Was jij niet eerder aan de beurt, lang voor je tijd

17

Helaas! Het dagboek van mijn jeugd is volgeschreven
Het frisse groen werd grijze winter in mijn leven
De toestand van de geest die men de jonkheid noemt:
Hoe of het kwam en ging, is uit mijn geest verdreven

18

Kom; drink, want dat is het geheim van eeuwig leven
De optelsom der jeugd die jou ooit is gegeven
De roos bloeit op, 't gezelschap feest met blijde zin
Want dit is leven: vrolijk zijn, voor maar heel even

19

De dag waarop mijn levensboom ontworteld raakt
De grond mijn ledematen tot één mengsel maakt:
Als uit mijn klei dan een karaf gebakken wordt
Vul die met wijn – en zie hoe hij ontwaakt

20

Een druppel viel eens in de zee die hem ooit baarde
Een stofje daalde ooit weer neer, één met de aarde
Heeft dan jouw komen en jouw gaan betekenis?
Een vlieg die kwam en ging heeft evenzoveel waarde

21

De wereld draait en draait; wij gingen lang teloor
Vergeten en vergaan, vertrokken zonder spoor
Ooit waren wij niet hier en bleef ook alles draaien
Als wij er niet meer zijn draait alles prima door

22

Elk plukje gras dat zich vertoont nabij de stroom
Lijkt een gelaatsdeel van een engel uit een droom
Het kan ontsproten zijn uit stof en as van maagden
Met tulpenzacht gezicht; betreedt het dus met schroom

23

Één ademtocht, die vloeken en geloven scheidt
Één ademtocht scheidt twijfel van de zekerheid
Dus koester deze ademtocht met al je krachten
Want deze ademtocht vult heel je levenstijd

24

De drempel van het hemels slot waar indertijd
De vorsten op hun wangen lagen neergevlid:
Een doffer strijkt nu zachtjes neer op de kantelen
Die luid 'Roekoe, waar zijn zij, o waar zijn zij?' krijt

25

Shah Jamsjid heeft hier ooit de wijnkelk opgeheven
Nu rust de vos en de gazel schenkt er nieuw leven
Shah Bahram joeg op ezels in de wildernis
Waar toen de dood voor hém een vangnet heeft gegeven

26

Bedrink je, want lang lig je in de aarde neer
Voorbij, de vrienden en geliefden van weleer
Dit oud geheim dien je zorgvuldig te bewaren:
Een eens verlepte tulp bloeit nimmer, nimmermeer

27

Ik leerde vroeger van mijn meester veel als kind
Het lot was mij als eigen meester welgezind
En wil je weten wat mij toen is overkomen?
Ik rees als water en verdween daarna als wind

28

'De hel wacht minnaars en de dronkaards!' hoor je vaak
Een dubieuze uitspraak, zeg ik, klets maar raak
Want als die allemaal ter helle zouden varen
Dan lag het hemels Paradijs volkomen braak

29

Geniet het ogenblik Khayyam, geniet je wijn!
Bemin je metgezel met wangen van satijn
De dodenkaart wordt ooit voor iedereen getrokken
Geniet, want stel je voor dat je nú dood zou zijn!

30

Een hemels Poppenspeler speelt met ons, Zijn poppen
-Een letterlijke waarheid, moeilijk te verkroppen-
Die, als wij op dit schouwtoneel zijn uitgespeeld
Ons één voor één weer in Zijn Noodlotsdoos zal stoppen

31

Van allen die op deze trektocht pelgrimeren
Is nooit één weergekeerd om iets te rapporteren
Let op, zodat je geen geschenken achterlaat:
De wegen splitsen hier, je zult nooit wederkeren